

**ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«УНІВЕРСИТЕТ ТРАНСФОРМАЦІЇ МАЙБУТНЬОГО»**

КАФЕДРА БІЗНЕСУ, АДМІНІСТРУВАННЯ ТА ПРАВА

ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальностей ДЗ «Менеджмент» ОПП «Менеджмент» та Д4 «Публічне управління та адміністрування» ОПП «Публічне управління та адміністрування» всіх форм здобуття освіти

Обговорено та рекомендовано
на засіданні кафедри бізнесу,
адміністрування та права
Протокол № 5 від 10.12.2025

ЧЕРНІГІВ – 2025

Основи економічної теорії. Методичні вказівки до практичних занять для здобувачів *першого (бакалаврського)* рівня вищої освіти спеціальностей D3 «Менеджмент» ОПП «Менеджмент» та D4 «Публічне управління та адміністрування» ОПП «Публічне управління та адміністрування» всіх форм здобуття освіти / Укл.: В.В. Гливенко. Чернігів: ЗВО «Університет трансформації майбутнього», 2025. 19 с.

Укладач

Гливенко Валентина Василівна,
кандидат економічних наук, доцент, доцент
кафедри бізнесу, адміністрування та права

*Відповідальний
за випуск:*

Клименко Тетяна Вікторівна,
кандидат економічних наук, доцент,
завідувач кафедри бізнесу, адміністрування та права

Рецензент:

Сакун Олександра Сергіївна,
доктор економічних наук, доцент, професор кафедри
бізнесу, адміністрування та права

ЗМІСТ

ВСТУП	4
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ОСНОВНІ ЗАСАДИ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ ЯК НАУКИ	5
ТЕМА 1. Предмет і методи і економічної теорії.	5
ТЕМА 2. Історія розвитку економічної теорії як науки.	5
ТЕМА 3. Економічні інтереси та потреби суспільства.	6
ТЕМА 4. Економічна система суспільства.	6
Практичні завдання до модуля 1	7
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ОСНОВИ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ	12
ТЕМА 5. Форми організації суспільного виробництва.	12
ТЕМА 6. Гроші як форма товарних відносин.	12
ТЕМА 7. Ринок як форма функціонування товарного виробництва.	13
ТЕМА 8. Процес виробництва і нагромадження капіталу.	13
Практичні завдання до модуля 2	14
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.	19

ВСТУП

Дисципліна «Основи економічної теорії» має важливе значення для формування економічного мислення та розуміння процесів, що відбуваються в суспільстві.

Вона дає уявлення про те, як люди, господарюючі суб'єкти та держава приймають економічні рішення в умовах обмежених ресурсів та невизначеності. Під час вивчення дисципліни розкриваються основні економічні категорії й закони, такі як попит і пропозиція, ринок, конкуренція, власність, виробництво, розподіл, обмін і споживання.

Вивчення дисципліни «Основи економічної теорії» сприяє розвитку аналітичного мислення, умінню оцінювати економічні явища та прогнозувати наслідки управлінських рішень. Отримані знання допомагають краще орієнтуватися в сучасному економічному житті, розуміти причини економічних криз, інфляції, безробіття та ролі держави в регулюванні економіки для забезпечення макроекономічної стабільності.

Метою дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти системи знань щодо загальних основ і принципів економічного життя суспільства, методів пізнання і аналізу економічних процесів, формування економічної культури та критичного економічного мислення.

Методичні вказівки містять назви модулів та тем, що вивчаються, їх змістовне наповнення, план практичних занять, практичні завдання до кожного модуля, перелік рекомендованої літератури.

Змістовий модуль 1. Основні засади економічної теорії як науки.

Тема 1. Предмет і методи економічної теорії.

Поняття економічної теорії як науки та її взаємозв'язок з іншими науками. Предмет, методи та завдання економічної теорії. Поняття економічних відносин та їх класифікація. Основні економічні закони і категорії.

План практичних занять

1. Передумови виникнення економічної теорії як науки.
2. Місце економічної теорії в системі суспільних наук.
3. Предмет економічної теорії.
4. Основні завдання економічної теорії як науки.
5. Методи економічної теорії.
6. Поняття та класифікація економічних відносин.
7. Поняття економічної категорії.
8. Поняття економічного закону.
9. Основні економічні категорії та економічні закони.

Тема 2. Історія розвитку економічної теорії як науки.

Наукова думка стародавнього Сходу, Греції та Риму. Зародження першої теоретичної школи економічної думки – меркантилізму. Школа фізіократів. Виникнення класичної політекономії. Концепція марксизму. Концепції інституціоналізму. Маржиналізм. Становлення неокласичної традиції в економічній теорії. Кейнсіанство: теоретичні засади та вплив на розвиток економічної науки. Розвиток української економічної думки.

План практичних занять

1. Економічні погляди стародавнього світу.
2. Економічні погляди епохи Середньовіччя.
3. Зародження меркантилізму та його основні представники та ідеї.
4. Історичні передумови виникнення класичної політичної економії.
5. Основні представники класичної політичної економії та їхній внесок у науку.
6. Ідеї фізіократів та їх значення для розвитку економічної теорії.
7. Поняття та сутність трудової теорії вартості.
8. Основні положення марксистської економічної теорії.
9. Утопічний соціалізм: представники та основні ідеї.
9. Виникнення маржиналізму та його головні ідеї.
10. Інституціоналізм: основні положення та сучасний розвиток.
11. Особливості виникнення та ідеї неокласичної економічної теорії.
12. Економічна революція Кейнса: виклик класичній парадигмі.
13. Вплив ідей Дж. М. Кейнса на сучасну економічну науку.
14. Розвиток української економічної думки.
15. Значення історії виникнення економічної теорії для розуміння сучасних економічних процесів.

Тема 3. Економічні інтереси та потреби суспільства.

Сутність та класифікація економічних потреб суспільства. Закон зростання потреб та теорії потреб. Поняття та види економічних інтересів. Благо як задоволення потреб. Корисність блага та величина корисності.

План практичних занять

1. Поняття економічних потреб та їх місце в житті суспільства.
2. Основні риси та особливості економічних потреб.
3. Класифікація економічних потреб.
4. Закон зростання потреб та його прояви.
5. Економічні інтереси та їх зв'язок з потребами.
6. Вплив економічних інтересів на поведінку економічних суб'єктів.
7. Поняття «піраміди Маслоу».
8. Поняття блага та його корисності.
9. Визначення величини корисності блага.
10. Вплив економічних потреб та інтересів на соціально-економічний розвиток суспільства.

Тема 4. Економічна система суспільства.

Поняття економічної системи. Елементи економічної системи. Типи економічних систем. Суперечності економічних систем. Власність у системі суспільного виробництва. Категорії відносин власності. Суб'єкти і об'єкти власності. Типи і форми власності.

План практичних занять

1. Поняття економічної системи суспільства.
2. Основні елементи економічної системи.
3. Критерії для класифікації економічних систем.
4. Особливості традиційної економічної системи.
5. Характерні риси командно-адміністративної економічної системи.
6. Сутність ринкової економічної системи.
7. Поняття та сутність змішаної економічної системи.
8. Суперечності економічних систем та їх прояви.
9. Роль держави в різних типах економічних систем.
10. Приклади економічних систем у сучасному світі.
11. Поняття власності та її місце у системі суспільного виробництва.
12. Категорії відносин власності.
13. Суб'єкти і об'єкти власності.
14. Типи та форми власності.

Практичні завдання до модулю 1.

Завдання 1

Визначте, з якими, на Вашу думку, науками економічна теорія має тісний зв'язок та обґрунтуйте свої дослідження.

Завдання 2

Користуючись таблицею, визначте відповідність визначень конкретним функціям економічної теорії.

<i>№ з/п</i>	<i>Визначення</i>	<i>Функція</i>
1.	Дає змогу поглиблювати наукові пізнання індивідуумів суспільства в галузі економічної теорії	Виховна
2.	Дає основу для проведення всіх подальших досліджень	Практична
3.	Дає змогу приймати управлінські економічні рішення на перспективу	Пізнавальна
4.	Дає можливість набуті економічного мислення та економічної культури	Прогностична
5.	Дає можливість приймати правильні економічні управлінські рішення	Методологічна

Завдання 3

3.1. Поясніть, як Ви розумієте об'єктивність економічних законів?

3.2. Які економічні умови визначили виникнення й становлення економічної теорії як науки?

Завдання 4

4.1. Спростуйте чи обґрунтуйте твердження:

Фактичний стан економіки вивчає нормативна економіка. Так. Ні.

4.2. Спростуйте чи обґрунтуйте твердження:

Нормативна економіка базується на пошуках об'єктивної істини. Так. Ні.

4.3. Спростуйте чи обґрунтуйте твердження:

Нормативні твердження можуть набуті наукового обґрунтування, якщо вони пов'язані з фактами, які підпадають під розгляд позитивної економіки. Так. Ні.

Завдання 5.

5.1. Спростуйте чи обґрунтуйте твердження:

Елементи адміністративно – управлінської системи присутні в економіці майже всіх держав. Так. Ні.

5.2. Натуральне господарство властиве патріархальній системі господарювання. Так. Ні.

5.3. Економічні відносини між підприємствами вивчає така наука як

макроекономіка. Так. Ні.

Завдання 6.

Здійсніть порівняння розвитку Стародавньої Греції та Риму за відповідними ознаками, заповнивши таблицю.

<i>№ з/п</i>	<i>Ознака</i>	<i>Стародавня Греція</i>	<i>Стародавній Рим</i>
1.	Тип суспільного устрою		
2.	Тип економіки		
3.	Використання праці рабів		
4.	Розвиток сільського господарства		
5.	Розвиток ремесла і торгівлі		
6.	Розвиток торгівельного і купецького капіталу		
7.	Розвиток лихварського капіталу		

Завдання 7.

Встановити правильність судження – так чи ні. Відповідь обґрунтуйте.

7.1. Античне рабство не було продуктивним. Так. Ні.

7.2. Для Давньої Греції характерним була концентрація населення в сільській місцевості. Так. Ні.

7.3. Демосом в Давній Греції називали простий народ. Так. Ні.

7.4. Для Спартанців було характерним прагнення до повної рівності, зневага до багатства та до фізичної праці. Так. Ні.

7.5. Основною продуктивно силою в Спарті були вільні селяни. Так. Ні.

7.6. Афіни є яскравим прикладом рабовласницької демократичної держави. Так. Ні.

7.7. Ксенофонт засуджував політичний і економічний устрій Спарты та ідеалізував Афіни. Так. Ні.

7.8. Римські громадяни користувалися податковим імунітетом. Так. Ні.

7.9. В Стародавньому Римі рабовласницьке виробництво було більш розвинуте, ніж в Стародавній Греції. Так. Ні.

7.10. Патриції – це безправні люди в Стародавній Греції. Так. Ні.

Завдання 8

Дайте відповіді на запитання:

1. Які риси притаманні розвитку античного господарства Давньої Греції та Давнього Риму?

2. Хто вважав, що гроші мають тільки дві функції: накопичення скарбів і засобів обігу?

3. Хто висловив думку про те, що в процесі обміну відбувається зрівнювання всіх товарів і вони стають порівнянними, хоч і є різними споживними вартостями?

4. Які характерні риси вчення Платона?

5. Хто вперше застосував термін «економіка»?

6. Хто з учених ділив науку про багатство на економіку і «хрематистику»?

7. Який загальний об'єкт дослідження викладений у творах Катона, Варрона й Колумелли?

Завдання 9

Заповнити таблицю щодо праць відомих мислителів різних епох Середньовіччя та їх економічних ідей.

Назва періоду Середньовіччя	Відомі праці та їх автори	Основні економічні ідеї
Раннє Середньовіччя		
Високе Середньовіччя		
Пізнє Середньовіччя		

Завдання 10

Складіть порівняльну таблицю ідей раннього та пізнього меркантилізму.

Явище, процес, категорія	Ранній меркантилізм		Пізній меркантилізм	
	Представники	Основні ідеї	Представники	Основні ідеї
Джерело зростання національного багатства				
Роль та функції держави				
Потреба у державному втручанні та його інструменти				
Ставлення до нагромадження золота і срібла в країні				
Галузі економіки, які мають отримувати державну підтримку				
Тлумачення сутності грошей				
Податкова політика				

Внутрішня торгівля				
Зовнішня торгівля				

Завдання 11

Як Ви вважаєте, чи можна отримані безкоштовно окремою людиною блага (наприклад, проїзд пасажирів пільгової категорії у громадському транспорті) вважати безкоштовними для суспільства. Обґрунтуйте свою думку.

Завдання 12

Людина має такі потреби: харчування, одяг, смартфон, доступ до інтернету, подорожі, самореалізація.

Розподіліть ці потреби на первинні та вторинні. Вкажіть, які з цих потреб є матеріальними, а які нематеріальними, а також як вказані потреби можуть змінюватися залежно від рівня доходу.

Завдання 13

Із наведеного переліку благ визначте, які з них є економічними, а які не економічними. Також вкажіть, які з цих благ можуть з часом перетворитися з не економічних на економічні та поясніть причини таких змін.

Перелік благ: повітря, питна вода з магазину, знання, сонячне світло, мобільний зв'язок, лісові ягоди.

Завдання 14

Визначте, якій економічній категорії відповідає кожне визначення:

<i>Визначення</i>	<i>Економічна категорія</i>
Політичні, правові, релігійні, філософські та культурні інститути	
Система економічних відносин між людьми щодо присвоєння (привласнення) засобів виробництва та результатів праці.	
Відносини між людьми в процесі виробництва, розподілу, обміну та споживання матеріальних і нематеріальних благ	
Сукупність правових норм, які дозволяють суб'єктам власності володіти, користуватися та розпоряджатися своїми об'єктами власності	
Продуктивні сили і виробничі відносини у їх взаємозв'язку	
Система зв'язків між виробниками та споживачами матеріальних і нематеріальних благ, послуг	

Завдання 15

Визначте, до якої із систем відносяться вказані суперечності:

<i>Суперечність</i>	<i>Економічна система</i>
Соціальне розшарування суспільства та збільшення рівня безробіття	
Між ринковою свободою і державним втручанням	
Між вільною конкуренцією і монополізацією ринку	
Обмежене економічне зростання	
Між прагненням до прибутку та соціальною відповідальністю	
Між зростанням середнього класу та великою диференціацією доходів;	
Низька продуктивність праці	
Глибокий консерватизм	
Низька мотивація працівників до впровадження досягнень науки і техніки	

Завдання 16

Визначте, які з об'єктів власності є матеріальними (та до якого типу вони відносяться, наприклад рухоме майно і т.п.), а які нематеріальними:

- 1) легковий автомобіль;
- 2) художня картина;
- 3) патент;
- 4) столовий сервіз;
- 5) акції підприємства;
- 6) гараж;
- 7) гроші;
- 8) будівля;
- 9) права на земельну ділянку;
- 10) виробничі лінії по виготовленню запчастин.

Змістовий модуль 2. Основи ринкової економіки.

Тема 5. Форми організації суспільного виробництва.

Поняття натурального господарства і товарного виробництва. Фактори суспільного виробництва. Структура суспільного виробництва. Економічна ефективність суспільного виробництва. Сутність товару та його властивості. Закон вартості. Види вартостей. Корисність товару та закон спадної корисності.

План практичних занять

1. Історичні форми організації суспільного виробництва.
2. Сутність натурального виробництва.
3. Основні риси та обмеження натурального господарства.
4. Передумови виникнення товарного виробництва та його ознаки.
5. Відмінності між простим і розширеним товарним виробництвом.
6. Роль поділу праці у розвитку товарного виробництва.
6. Вплив спеціалізації та кооперації на суспільне виробництво.
7. Поняття суспільного продукту та його основні показники.
8. Економічна та соціальна ефективність виробництва.
9. Показники що характеризують економічну ефективність виробництва.
10. Сутність товару та його властивості.
11. Поняття закону вартості.
12. Корисність товару та закон спадної корисності.

Тема 6. Гроші як форма товарних відносин.

Сутність грошей та історія їх виникнення. Функції грошей. Форми грошей. Закон грошового обігу. Теорії грошей. Металістична та номіналістична теорії. Кількісна теорія грошей. Сучасні теорії грошей. Поняття та види інфляції. Економічні теорії інфляції.

План практичних занять

1. Сутність грошей та їх роль в розвитку товарних відносин.
2. Етапи історичного розвитку форм грошей.
3. Основні функції грошей.
4. Світові гроші та їх роль у міжнародних економічних відносинах.
5. Сутність закону грошового обігу.
6. Металістична, номіналістична та кількісна теорії грошей.
7. Сучасні теорії грошей.
8. Види грошей у сучасній економіці.
9. Відмінність між повноцінними та неповноцінними грошима.
10. Поняття та види інфляції.
11. Теорії інфляції.

Тема 7. Ринок як форма функціонування товарного виробництва.

Поняття та функції ринку. Об'єктивні умови виникнення ринку. Ринкові ціни та механізми ринкового ціноутворення. Поняття рівноважної ціни. Попит і пропозиція. Ринкова конкуренція. Ринкова монополія. Інфраструктура ринку. Сучасні теорії ринку.

План практичних занять

1. Поняття ринку та умови його виникнення.
2. Місце ринку в системі товарного виробництва.
3. Основні суб'єкти та об'єкти ринку.
4. Функції ринку у сучасній економіці.
5. Поняття попиту та факторів, що на нього впливають?
6. Поняття пропозиції та чинники, що визначають її обсяг.
7. Формування ринкової ціни товару.
8. Взаємодія попиту та пропозиції.
9. Поняття рівноважної ціни.
10. Види ринків та їх класифікація.
11. Роль конкуренції в розвитку товарного виробництва.
12. Роль держави в регулюванні ринку.
13. Поняття ринкової монополії.
14. Інфраструктура ринку та її значення для функціонування ринку.
15. Основні елементи інфраструктури ринку.
16. Сучасні теорії ринку.

Тема 8. Процес виробництва і нагромадження капіталу.

Поняття капіталу як категорії. Теорії капіталу. Капітал і праця. Вартість робочої сили. Форми і системи оплати праці. Номінальна і реальна заробітна плата. Мінімальна заробітна плата.

План практичних занять

1. Поняття капіталу як економічної категорії.
2. Форми і види капіталу.
3. Поняття основного і оборотного капіталу.
4. Процес виробництва капіталу.
5. Поняття кругообігу і обороту капіталу.
6. Додаткова вартість та умови, за яких вона створюється.
7. Роль праці у створенні вартості.
8. Поняття нагромадження капіталу, його джерела та чинники.
9. Соціально-економічні наслідки процесу нагромадження капіталу.
10. Заробітна плата як економічна категорія.
11. Номінальна і реальна заробітна плата.
12. Форми і системи оплати праці в Україні.
13. Поняття мінімальної заробітної плати.
14. Поняття та застосування прожиткового мінімуму.

Практичні завдання до модуля 2.

Завдання 1

Визначте, які з підприємств відносяться до сфери матеріального, а які до нематеріального виробництва:

- будівельне підприємство;
- кав'ярня;
- перукарня;
- автотранспортне підприємство з перевезення пасажирів;
- кондитерська фабрика;
- аудиторська фірма;
- майстерня з ремонту побутової техніки;
- кадрове агентство.

Завдання 2.

Встановіть, до якої категорії чи показника відноситься визначення.

<i>№ з/п</i>	<i>Категорія/показник</i>	<i>Визначення</i>
1.	Споживання	процес використання засобів виробництва та праці людей для створення суспільного продукту
2.	Економічна ефективність	матеріально – речові елементи виробництва, за допомогою яких робоча сила створює блага
3.	Матеріаловіддача	процес завершення руху виробленого продукту в результаті його використання для задоволення потреб
4.	Фондовіддача	досягнення виробництвом найвищих результатів за найменших витрат живої та уречевленої праці або зниження сукупних витрат на одиницю праці
5.	Виробниче споживання	додаткове задоволення, яке отримує споживач від споживання ще однієї одиниці товару
6.	Гранична корисність	показник ефективності використання засобів праці, який показує скільки продукції вироблено на одиницю основних виробничих засобів
7.	Засоби праці	показник ефективності використання предметів праці, який показує, скільки продукції вироблено на одиницю матеріальних витрат.

Завдання 3

Визначте абсолютні та відносні зміни ВВП, якщо швидкість обігу грошей є постійною величиною і становить 5 оборотів за рік, а грошова маса зростає за досліджуваний період з 4000 до 5000 млрд. грн.

Завдання 4

ВВП країни за рік склало 15 млрд. грн. од. Кожна грошова одиниця в середньому за цей період здійснює 15 обертів. Скільки за таких умов повинно бути грошей в обігу?

Завдання 5

1. Використовуючи дані умовного підприємства, обчислити наступні показники:

- продуктивність праці;
- фондівдачу;
- матеріалівдачу.

2. Пояснити, які фактори впливають на ці показники та яким чином можна їх підвищити.

Дані для розрахунків:

№ з/п	Показники	2023 рік	2024 рік	Абсолютне відхилення (+;-)
1.	Вартість товарної продукції, тис. грн.	15632,6	16450,8	?
2.	Середня кількість працівників, чол.	35	34	?
3.	Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	8692,3	8650,5	?
4.	Матеріальні витрати, тис. грн.	4963,2	5830,6	?
5.	Продуктивність праці, тис. грн	?	?	?
6.	Фондовіддача, грн.	?	?	?
7.	Матеріалівдачу, грн.	?	?	?

Завдання 6

Встановити правильність судження – так чи ні (виділіть або підкресліть Ваше судження). Якщо відповідь – ні, то обґрунтуйте правильну відповідь.

- Сутність стимулюючої функції ринку полягає в тому, що ринок через механізм попиту, пропозиції та ціни регулює пропорції між різними галузями економіки. Так. Ні.

- Сутність регулюючої функції ринку полягає в тому, що ринок витісняє слабкі господарські одиниці, які не витримують конкуренції.

Завдання 7

Виставити правильним чином види ринків відповідно до ознаки класифікації.

<i>Види ринків</i>	<i>Ознака класифікації</i>
Ринок монополістичної конкуренції	
Ринок праці	
Національний ринок	
Валютний ринок	
Ринок досконалої конкуренції	
Локальний ринок	
Інвестиційний ринок	

Завдання 8

Визначити, до якого елемента ринкової інфраструктури відноситься відповідна інфраструктура (наприклад, до товарної, фінансової тощо).

<i>Інфраструктура ринку</i>	<i>Відповідний елемент інфраструктури</i>
Біржа праці	
Фондова біржа	
Супермаркет	
Лізингова компанія	
Антимонопольний комітет	
Логістична система	
Комерційний банк.	
Торговий дім	
Страхова компанія	
Аудиторська фірма	

Завдання 9

Альтернативна вартість виготовлення одиниці продукції А дорівнює вартості 10-ти одиницям продукції Б. Підприємство може виготовити за місяць 500 одиниць продукції Б. Підприємство прийняло рішення виготовити 30 одиниць продукції А. Скільки одиниць продукції Б при цьому можна було б виготовити?

Завдання 10

Вкажіть представників відповідної економічної школи та їх визначення капіталу, заповнивши таблицю.

<i>Назва економічної школи</i>	<i>Представники</i>	<i>Визначення капіталу</i>
Меркантилісти		
Фізіократи		
Класична політекономія		
Марксистська школа		
Неокласична школа		
Маржиналісти (Австрійська школа)		
Інституціоналісти		
Кейнсіанці		
Монетаристи		
Сучасні неокласики		

Завдання 11

Підприємство здійснювало 2 обороти капіталу на рік. Унаслідок удосконалення логістики час обігу скоротився, і кількість оборотів зростає до 3 на рік.

Поясніть, як це вплине на масу додаткової вартості та ефективність використання капіталу.

Завдання 12

Авансований капітал підприємства становить 600 000 грн, з них:

- постійний капітал (с) - 360 000 грн,
- змінний капітал (v) - 240 000 грн.

Норма додаткової вартості (m) – 120%. Час одного обороту капіталу - 4 місяці.

Визначити:

- масу додаткової вартості за один оборот;
- кількість оборотів за рік;
- річну масу додаткової вартості.

Завдання 13

Два підприємства мають однаковий змінний капітал - 100 000 грн і норму додаткової вартості - 100 %.

- підприємство А здійснює 2 обороти на рік;
- підприємство Б - 4 обороти на рік.

Визначити:

- річну масу додаткової вартості кожного підприємства;
- яке підприємство ефективніше використовує капітал та обґрунтувати чому.

Завдання 14

Вкажіть представників відповідної економічної школи та їх визначення заробітної плати, заповнивши таблицю.

<i>Назва економічної школи</i>	<i>Представники</i>	<i>Як визначається заробітна плата</i>
Класична		
Марксистська		
Кейнсіанська		
Неокласична		
Монетаристська		
Інституціональна		

Завдання 15

Вкажіть, яка система оплати праці найбільше стимулює перевиконання норм виробітку? Обґрунтуйте відповідь.

- проста погодинна;
- пряма відрядна;
- відрядно-прогресивна;
- погодинно-преміальна.

Завдання 16

Вкажіть, для якої професії, на Вашу думку, буде доцільно застосувати погодинну, а для якої відрядну форму оплати праці?

- бухгалтер;
- слюсар;
- лікар;
- швачка;
- державний службовець;
- сантехнік;
- педагог;
- працівник Пенсійного фонду України.

Завдання 17

Реальна заробітна плата працівника збільшилася на 20%. В той же час ціни підвищилися на 35%. На скільки відсотків збільшилась (зменшилась) при цьому номінальна зарплата працівника? Обґрунтуйте відповідь.

Завдання 18

Номінальна заробітна плата працівника зросла з 15 000 грн до 18 000 грн за рік. За цей самий період інфляція становила 20 %.

Визначте, чи зросла реальна заробітна плата працівника і на скільки відсотків.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Основи економічної теорії : курс лекцій / уклад. О. В. Довгаль. – Миколаїв : МНАУ, 2021. – 129 с. URL: <https://surl.li/aghqwd>
2. Основи економічної теорії : навч. посібник. / О. О. Кравцов. – Кривий Ріг-Prague: Oktan Print, 2023. – 355 с. URL: <https://surl.cc/ljvnk>
3. Економічна теорія [Електронний ресурс] : конспект лекцій : навч. посіб. Для здобувачів ступеня бакалавра за спеціальністю 051 «Економіка» освітньо-професійних програм «Економіка і бізнес», «Економічна аналітика», «Міжнародна економіка» / Б. В.Дергалюк. КПІ ім. Ігоря Сікорського. – Електронні текстові дані (1 файл). Київ : КПІ ім.Ігоря Сікорського, 2025. – 208 с. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/819e48f8-4fb8-4c9d-8c84-05b2b09ce40a/content>
4. Яворська Ж. Б. Електронний навчальний посібник до вивчення курсу навчальної дисципліни «Основи економічної теорії». Львів. 2023. 119 с. URL <https://lma.edu.ua/wp-content/uploads/2023/06/yavorska-posibnyk-osnov-ekont-teoriyi.pdf>

Допоміжна література:

1. Економічна теорія : навчальний посібник для самостійної роботи студентів / М. А. Мащенко, М. С. Бріль, О. М. Кліменко та ін. ; за заг. ред. д-ра екон. наук, доц. М. А. Мащенко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2022. – 266 с. URL:<https://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/32799/1/2022>
2. Економічна теорія: навчальний посібник. Укл: М.І. Колосінська, С.І. Белей, С.В. Бойда. Чернівці: Чернівець. нац. унів-т., 2021. 200 с.
3. Дерій, Ж.В. Політична економія : навч. посіб. / Ж. В. Дерій, О. В. Мініна, Н. Т. Шадура-Никипорець. – 2-ге вид., випр. та допов. – Чернігів : РВВ НУ"Чернігівська політехніка", 2025. – 291 с.
4. Економічна теорія: підручник / за заг. ред. В.П. Якобчук. – К.: Видавництво Ліра-К, 2020. – 450 с.
5. Економічна теорія: закономірності, практика та сучасність :підручник / Е. М. Забарна, О. М. Козакова, Н. О. Задорожнюк та ін. –Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. – 412 с.
6. Adam Smith. AN INQUIRY INTO THE NATURE AND CAUSES OF THE WEALTH OF NATIONS. URL: <http://gesd.free.fr/smith76bis.pdf>

Інформаційні джерела та Internet ресурси:

1. Верховна рада України: веб-сайт. URL:zakon.rada.gov.ua/.
2. Міністерство фінансів України: веб-сайт. URL:<http://www.minfin.gov.ua/>
3. Державна служба статистики України: веб – сайт. URL:
4. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського: веб-сайт. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
5. Електронний архів ЗВО «Університет трансформації майбутнього». URL: https://repository.uft.in.ua/index.php/omp/library_catalog